

10.7.2020

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@mmm.fi

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt 29.5.2020 lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi elintarvikelaiksi sekä laeiksi terveydensuojelulain muuttamisesta ja sakan toimeenpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (MMM019:00/2020)

Kotkan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö lausuu seuraavaa:

- 1) *Elintarvikevalvonnan luonnetta ja tulopohjaa muutettaisiin ottamalla käyttöön kuntien tekemän suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevilta toimijoilta vuosittain perittävä 150 € perusmaksu. Nykyinen suoriteperusteinen maksujärjestelmä jäisi voimaan, joskin viranomaisen valvontasuunnitelman mukainen näytteenotto ja näytteiden tutkiminen katettaisiin valvonnan perusmaksulla. Muutoksella on tarkoitus vahvistaa elintarvikevalvonnan valmentavaa roolia ja mahdollistaa nykyistä monimuotoisempi viranomaistyö. Vuosittainen perusmaksu olisi niin toimijalle kuin viranomaiselle ennustettavampi rahaerä, ja kerran vuodessa tapahtuvana sen kerääminen olisi tehokasta. Tulopohja myös laajenisi, kun uusi perusmaksu kerättäisiin miltei nykysuuruisten suoritelaskujen päälle. Valvonnan perusmaksun maksaisivat kaikki suunnitelmalliseen elintarvikevalvontaan kuuluvat toimijat, eivätkä vain ne, joiden luona on käyty valvontakäynnillä.*

Kotkan ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö katsoo, että perusmaksu tulisi kohdentaa eri suuruisena rekisteröityihin elintarvikehuoneistoihin ja hyväksytyihin elintarvikehuoneistoihin (laitoksiin). Valvontamaksu on eräiden toimijoiden kohdalla suhteettoman suuri verrattuna laitoksiin, joiden liikevaihto on miljoonia euroja.

Valvontamaksun määräytymisen perusteiden tulisi olla yhtenäiset sekä uudessa elintarvikelaissa että terveydensuojelulaissa. Nyt esitetyssä luonnoksessa terveydensuojelulain valvontamaksun määräytymisen kriteerit on määritelty tarkemmin ja niissä on huomioitu myös toiminnan keskeyttäminen ja aloittaminen kesken valvontavuoden. Valvontamaksun määräytymisessä olisi hyvä pystyä muillakin keinoin, kuin 10 000 euron liikevaihdon rajauksella, huomioimaan kausiluonteinen toiminta etenkin niissä tapauksissa, joissa toimijalta laskutetaan sekä elintarvikelain että terveydensuojelulain mukainen valvonnan vuosimaksu.

Vuosimaksun käyttöönotossa on oltava riittävä siirtymäaika, jotta valvontamaksukertymä voidaan budjetoinnissa huomioida. Laskutuksen toteuttamisen tulisi käytännössä toimia jotenkin VATI-järjestelmän kautta tai avustuksella, ettei kuntien tarvitse kehittää siihen omia järjestelmiä.

10.7.2020

- 2) Lain pakkokeinoihin ehdotetaan lisättäväksi elintarvikevalvonnan seuraamusmaksu. Tästä 300 – 5000 euron suuruisesta seuraamusmaksusta aiheutuisi kustannuksia vain toimijalle, joka ei noudata elintarvikemääräysten vaatimuksia.

Kotkan ympäristöterveydenhuolto katsoo, että uusi seuraamusmaksu on hyvä lisä valvonnan tehostamiseksi. Ehdotetun uuden hallinnollisen seuraamuksen, elintarvikevalvonnan seuraamusmaksun, määräisi toimivaltainen valvontaviranomainen. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus.

- 3) Ehdotukseen sisältyvä toinen kuluttajansuojaa vahvistava ja valvontaviranomaisten toimintaa helpottava uudistus, joka myös lisättiin lailla 1397/2019 voimassa olevaan lakiin, on tarkastusten salliminen yksityisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

- 4) *Luotettavuuden arvioimiseksi voidaan 1 momentissa tarkoitetut seikat selvittää sellaisista yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista rekisteröidyistä yrityksistä tai yhteisöistä, jotka välittömästi tai välillisesti kytkeytyvät elintarvike- tai kontaktimateriaalialan toimijaan tai tämän pykälän 2 momentissa mainittuihin henkilöihin. Toimivaltainen valvontaviranomainen voi toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitetun velvoitteidenhoitoselvityksen toimijasta.*

Toimijan luotettavuuden arviointi vaatii valvontaviranomaisilta uudenlaista osaamista ja kouluttautumista.

- 6) *Jos toimijalla ei ole kotipaikkaa Suomessa, elintarviketoimintaa koskevan ilmoituksen käsittelee se kunta, jonka alueella elintarviketoiminta aloitetaan.*

Kotkan kaupungin palveluyksikön mukaan olisi parempi ensin selvittää onko toimijalla esimerkiksi kiinteä varasto tai toimisto jossain ennen kuin rekisteröinti aloituspaikkakunnalla tehdään. Rekisteröinti olisi parempi tehdä tällöin siellä. Näiden toimijoiden osalta olisi myös selkeästi määriteltävä, miten vuosittaisen valvontamaksun määrääminen ja maksuunpano toteutetaan ja kenen toimesta.

- 7) *Toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että toiminta täyttää elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Toimijan on kirjattava oma valvonnan tulokset riittävällä tarkkuudella.*

Pykälässä säädettäisiin, että toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja elintarvikekontaktimateriaali, alkutuotantopaikka ja elintarvikehuoneisto sekä elintarviketoiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Erillistä kirjallista

10.7.2020

omavalvontasuunnitelmaa ei vaadittaisi, vaan lain edellyttämä järjestelmä voisi myös olla esimerkiksi elintarviketurvallisuusjärjestelmä tai laadunhallintajärjestelmä. Myös Ruokaviraston arvioimia hyvän käytännön ohjeita tai jopa toimijan omia työohjeita voisi pienimuotoisen toiminnan yhteydessä pitää lain edellyttämänä järjestelmänä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 852/2004 edellyttää, että toimijan on laadittava ja toteutettava pysyvää menettelyä, jolla tunnistetaan vaarat, määritetään kriittiset valvontapisteet, laaditaan kriittisten valvontapisteiden seurantamenettelyt ja pannaan ne täytäntöön, sekä toteutetaan korjaavia toimenpiteitä.

Kotkan kaupungin ympäristöterveydenhuollon näkemyksen mukaan omavalvonnan valvontaan kaivataan selkeämmät ohjeet siitä, mitä omavalvontajärjestelmän tulee sisältää etenkin pienten yritysten kohdalla.

- 8) *Kontaktimateriaalitoiminta. Pykälässä säädettäisiin kontaktimateriaalitoimijan velvollisuudesta tehdä ilmoitus toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta kontaktimateriaalitoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten toimipaikan sijaintikunnalle. Myös toiminnan keskeyttämisestä, lopettamisesta tai olennaisesta muuttamisesta olisi viivytyksettä ilmoitettava toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle. Kunta rekisteröisi kontaktimateriaalitoimintaa koskevan ilmoituksen ympäristöterveydenhuollon keskitettyyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmään (VATI) Ruokaviraston määräämällä tavalla. Toimija saisi kuittauksen ilmoituksen rekisteröinnistä sähköisesti tai muulla vastaavalla tavalla.*

Pykälässä ei ole määritelty sitä, kuinka monta vuorokautta aiemmin ennen kontaktimateriaalitoiminnan aloittamista ilmoitus on tehtävä.

- 9) *Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja. Pykälän mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus oma-aloitteisesti antaa toiminnassaan saamia tietoja viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, jolla on tehtävänsä vuoksi välttämätön tarve saada näitä tietoja. Säännös mahdollistaisi tehokkaan tietojenvaihdon ja yhteistyön harmaan talouden torjuntaan osallistuvien eri tahojen kanssa tilanteissa, jossa elintarvikevalvontaviranomainen on havainnut esimerkiksi pimeää palkanmaksua tai muita työsuhteisiin liittyviä ongelmia tai alkoholin luvaton myyntiä. Säännös vastaa voimassa olevan lain säännöstä sellaisena kuin on muutettuna lailla 1397/2019.*

Kotkan ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö katsoo, että pykälän mukainen ehdotus lisäisi viranomaisten välistä yhteistyötä ja siten valvonnan vaikuttavuutta ja toimijoiden tasapuolisia toimintaedellytyksiä. Yhdessä luotettavuuden selvityksen kanssa elintarvikevalvontaviranomaisen edellytykset harmaan talouden torjumiseen paranevat, mutta näiden toteuttaminen kunnissa vaatii kuitenkin selkeää suunnitelmaa ja riittävää resursointia, jotta käytännön toimeenpano mahdollistuu.